

شیر

گاویشهایی که برای انجام کار مورد استفاده قرار می‌گیرند، کمتر دوشیده می‌شوند. متوسط تولید شیر روزانه از گاویشهای کاری که به طور تجربی از ۳۸۵ رأس گاویش در چین بدست آمده ۲/۱۵ کیلوگرم با ۱۲/۱۱ درصد چربی گزارش شده است. در این بررسی متوسط تولید در یک دوره لاکتاسیون ۵۰۰ کیلوگرم تخمین زده شده است. گاویش‌های مورا بیشترین مقدار شیر را تولید می‌کنند، ماکزیمم تولید شیر در گاویشهای مورا ۳۲۰۰ کیلوگرم و متوسط تولید ۱۳۸۷ کیلوگرم و طول دوره لاکتاسیون ۲۴۰ روز گزارش شده است.

در بعضی از مناطق جهان مانند هند گاویش دام عمدۀ شیری شناخته می‌شود، شیر گاویش از نظر چربی غنی است، بیش از ۱۲ درصد و در صورتی که مدیریت و تغذیه حیوان مناسب باشد تا ۱۵ درصد می‌رسد. شیر و کره حاصل از گاویش سفید رنگ است که از نظر ویتامین A و E و ویتامینهای گروه B غنی است، در جدول ۱۷ ترکیب شیر گاویش نشان داده شده است.

جدول ترکیب شیر گاویش (درصد)

لакتوز	پروتئین	چربی	آب
۴/۷	۵/۰۵	۱۰/۰۵	۷۸/۴

متوسط مقدار شیر تولیدی روزانه و دوره لاکتاسیون گاویش در استانهای مختلف کشور در سال ۱۳۶۷ در جدول ۱۷ نشان داده شده است.

جدول ۱۷- متوسط تعداد روزهای شیردهی و متوسط مقدار شیر روزانه یک رأس گاویش

استان	متعدد روزهای شیردهی	متوسط روزهای شیر روزانه
آذربایجان شرقی	۲۵۰	۴/۹۵
مازندران	۱۷۶	۷۸۸
گیلان	۲۰۷	۴/۰۸
خوزستان	۲۲۷	۷/۳۵
کرمان	۱۶۰	۵/۰۰
سیستان و بلوچستان	۳۶۰	۴/۰۰
چهارمحال و بختیاری	۲۱۰	۷/۰۰

مأخذ، آرشیو سازمان برنامه و بودجه سال ۱۳۷۲

گوشت
در کثورهای خاورمیانه گاو میش در تولید شیر و گوشت اهمیت و جایگاه مهمی دارد که این اهمیت از کشوری به کشور دیگر فرق می کند. در اکثر این ممالک گاو میش بین در جهت تولید شیر پرورش داده می شود تا تولید گوشت و حیوان موقعی ذبح می شود که تولید شیرش کم شده باشد. در این قبیل موارد راندمان لاشه پایین بوده و گوشت گارمیش یک محصول فرعی به حساب می آید.

در جوامعی که از گاو میش برای انجام کارهای کشاورزی استفاده می کنند، هیچ گاربی جهت تولید گوشت پرورش داده نمی شود، در این قبیل ممالک نیز گوشت گارمیش یک محصول فرعی به شمار می رود.

در چین جهت تولید گوشت گاو میشهای مسن را که قادر به انجام کارهای زراعی نستند، ذبح می کنند، در بعضی از کشورها ذبح گاو میشهای کمتر از ۱۲ سال قدغن است.

در تایوان بعد از ۱۰ سالگی هر موقع که گاو میش استعداد کاریش کم بشود و قادر به کار کردن نباشد، ذبح شده و گوشتش مورد استفاده قرار می گیرد.

متوسط وزن گوساله گاو میش در بدو تولد بین ۴۰-۲۳ کیلوگرم است و گزارش شده است که پس از ۱۲ هفته وزنشان دو برابر می شود، در صورتی که در گاو ۸ هفته طول می کشد تا وزن گوساله دو برابر بشود. گوساله نر برای تولید گوشت بهتر از ماده هاست. افزایش وزن روزانه در گوساله گاو میشهای ۹ ماهه مورا را ۵۵۵ تا ۶۲۵ گرم گزارش کرده است.

(Ragab ۱۹۷۶) راندمان لاشه در گوساله های نر مصری در سنین ۵۰ روزگی، ۶، ۱۸، ۱۲ و ۲۴ ماهگی را به ترتیب $57/16$ ، $57/92$ ، $57/67$ ، $57/57$ ، $52/74$ درصد گزارش کرده است.

در ترکیه گاو میش وقتی ذبح می گردد که عمر مفیدش تمام شده باشد، راندمان لاشه در مورد گاو میشهای ترکیه ۴۲ درصد ذکر شده است.

طاهر و همکارانش (۱۹۸۵) راندمان لاشه در گاوミشهای عراقی را بین ۱۵-۴۷ درصد گزارش کرده اند، راندمان لاشه در گاوミشهای قفقازی ۵۳-۴۸ درصد و مقدار پروتئین گوشت بین ۱۹/۲ - ۲۲/۴ درصد گزارش شده است.

(۱۹۷۹) Epstcin راندمان لاشه در گاوミشهای بومی مسن را در چین ۳۸-۴۰ درصد و در گاوミشهای جوان در حدود ۵۰ درصد ذکر کرده است.

در ایران بر اساس گزارش سازمان برنامه و بودجه در سال ۱۳۶۹ در کل کشور ۵۸۹۸۹ رأس گاویش ذبح شده بود. بر اساس همین گزارش تعداد گاوミشهای ذبح شده در استانهای مختلف مقدار وزن لاشه تولید شده و متوسط وزن لاشه در جدول ۲۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۸ - تعداد گاوミشهای ذبح شده در استانهای مختلف و متوسط وزن لاشه آنها^۱

استان	تعداد گاوミشهای ذبح شده	متوسط وزن لاشه	وزن لاشه تولید شده کیلوگرم
آذربایجان شرقی	۳۰۲۷۹	۱۶۳/۸	۴۹۶۰۳۶۹
آذربایجان غربی	۱۶۱۱۹	۱۸۵/۰	۲۹۸۲۰۰۴
گیلان	۱۳۲۲	۸۰/۶	۱۰۶۶۸۵
مازندران	۳۲۹	۱۸۲/۱	۵۹۹۲۰
باختران	۱	۲۵۰	۲۰
خوزستان	۸۷۴۰	۱۶۷۲	۱۴۷۰۱۰۱
فارس	۵۳	۲۲۸/۶	۱۲۶۴۷
کرمان	۴۰۹	۱۵۰	۶۱۳۵۰
زنجان	۱۶۲۸	۱۲۸/۲	۲۱۰۰۹۳
سمانان	۲۶	۱۷۲/۳	۱۵۰۰
بیزد	۶۰	۲۰۰۰/۰	۱۲۰۰
تهران	۱۳	۱۵۴/۲	۲۰۰۵
کل	۵۸۹۸۹	۱۶۷/۵	۹۸۸۲۴۷۴

بر اساس مطالعات انجام گرفته توسط مولف، متوسط مقدار غذای مصرف شده به ازای یک کیلوگرم افزایش وزن ۷/۹۱ کیلوگرم و افزایش وزن روزانه در گاوミشهای آذربایجانغربی ۵۱۰ کیلوگرم و راندمان لاشه ۴۸٪ بوده است.

۱- ملخص ارشیو سازمان برنامه و بودجه

پوست و کود
 پوست گاویش سنگین و ضخیم است و در گاو میشها مسن ممکن است بیش از ۴۰ کیلوگرم وزن داشته باشد. متوسط وزن در حدود ۱۸/۸ کیلوگرم و سالیانه در حدود ۱۵۰ کیلوگرم با کیفیت خوبی تولید می شود.

گاو میشها در فیلیپین روزانه در حدود ۱۸/۸ کیلوگرم و سالیانه در حدود ۱۷۳/۸٪ مدفوع تولید می کنند. مدفوع تولید شده در یک محل پر پستانداری می شود و با کاه برنج مخلوط گردیده و به عنوان کود در مزارع و باغها مورد استفاده قرار می گیرد.

فصل هشتم

پرورش گوسفند

گوسفند یکی از قدیمیترین حیواناتی است که توسط بشر اهلی شده است. تاریخ اهلی کردن گوسفند را در حدود ۱۰-۸ هزار سال قبل از میلاد مسیح و در آسیای میانی و چین ذکر کرده اند.

برخی از مورخان عقیده دارند که آریاییها از اولین اقوامی بوده اند که موفق به اهلی کردن گوسفند شده اند. کاوشاهی به عمل آمده در تپه سیلک نزدیک کاشان وجود گوسفند در زمانهای خیلی قدیم در ایران را تأیید می کند. بر اساس مدارک تاریخی به دست آمده، گوسفند قسمتی از نیازمندیهای مردم بدوى و صحراء گرد روزگار قدیم را از نظر پوست، پشم، گوشت و شیر تأمین می کرده است.

داشتن غریزه زندگی به حالت گروهی اهلی و سهولت کنترل این حیوان کار انسان را در اهلی کردن آن آسانتر کرده است. جثه کوچک، قابلیت رام شدن و بهره ای که دارد باعث شده است که نظر انسان به این حیوان جلب و به اهلی کردن و بعد از آن ب اصلاح آن اقدامات جدی به عمل آورد.

گوسفند پس از اهلی شدن در تمام نقاط مختلف دنیا پخش شده است. در جدول ۲۳ تعداد گوسفندان جهان نشان داده شده است. گوسفند اهلی شده در نقاط مختلف با هدفهای گوناگون و در شرایط اقلیمی متفاوت مورد اصلاح قرار گرفته است. در نتیجه این عوامل سبب شده است تغییرات قابل ملاحظه ای از نظر شکل ظاهری، بزرگی و کوچکی جثه، نوع و کیفیت تولیدات آن به وجود آید. چنانچه در حال حاضر بیش از دویست نوع نژاد مشخص از گوسفند در نقاط مختلف دنیا وجود دارد. چنین نوع نژادی در سایر حیوانات کمتر دیده می شود.

جدول ۲۳ - جمعیت گوسفندان جهان در بعضی ممالک و کل دنیا در جدول ...
نشان داده شده است (۲۰۰۲)

از خصوصیات خوب این حیوان مقاومتش در مقابل تغییرات شرایط مختلف جغرافیایی است که حیوان توانسته است خود را با محیط‌های مختلف تطبیق بدهد. در محیط با حرارت زیاد معمولاً پوشش بدن یا به شکل پشم ضخیم مانند گوسفندان ایرانی و یا مثل مرینوس دارای پشم بسیار ظرفی است.

اگر پشم ضخیم و خشن باشد تارها از هم جدا بوده و عمل تعریق بخوبی انجام می‌گیرد و بدن را سرد می‌کند. به عبارت دیگر، وزش نسیم تا سطح پوست از لابلای پشم عبور کرده و باعث تبخیر پوستی می‌شود. در مواردی که پشم کاملاً ظرفی و بهم نشود باشد، اولًا انرژی حرارتی در اثر تابش خورشید را دفع می‌کند در ثانی مانند عایقی مانع از تبادل حرارت از خارج به داخل بدن می‌گردد. با توجه به این امر اینگونه پوشهای کاملاً در محیط گرم سبب مقاومت حیوان در برابر گرما می‌گردد. در محیط‌های سرد جنگلهای گوسفند درشت‌تر بوده و نسبت سطح به حجم کم‌تر است و در نتیجه حرارت بدن کم‌تر دفع می‌گردد.

مزایای پرورش گوسفند:

در مقایسه با سایر دامهای اهلی پرورش گوسفند دارای مزایایی به شرح زیر است:

- ۱- پشم و بره حاصل از گوسفند را می‌توان در تمام طول سال فروخت.
- ۲- برای شروع به گوسفندداری به سرمایه کمی نیاز است.
- ۳- گوسفند به تأسیسات کمتر و ارزان قیمتی نیاز دارد.
- ۴- در مقایسه با سایر حیوانات به جیره نگهداری کمتری احتیاج دارد و یثرب غذای دریافتی را صرف تولید و رشد و نمو می‌کند.
- ۵- گوسفند اکثرًا از مراتعی استفاده می‌کند که برای حیوانات دیگر کمتر قابل استفاده است.
- ۶- عادت گوسفند از نظر دفع فضولات، بویژه در نقاط مرتفع چراگاه و یا مرتع از نظر تقویت خاک قسمتهای نامبرده حائز اهمیت است.

معایب پرورش گوسفند:

- ۱- حیوانات مهاجم مثل گرگ براحتی می‌توانند به گوسفند حمله کنند.
- ۲- در مقایسه با سایر دامها با توجه به روشن گرفتن غذا گوسفند به انگلهای داخلی خیلی حساس است.
- ۳- گوسفند در مقابل بیماریها مقاومت چندانی

ندارد. ۴- به علت تولید الیاف مصنوعی، قیمت پشم حاصل از گوسفند خیلی منفی است.

نژادهای گوسفند:

حقیقین علوم دامی عقیده دارند که گوسفندان اهلی امروزه از گوسفندان وحشی موقلوں^۱ (آسیایی و اروپایی) و اوریال^۲ آسیایی که هنوز هم در کوهستانهای اروپا، آسیا و آسیای میانه وجود دارند و به صورت گله های وحشی زندگی می کنند، به وجود آمده اند. با توجه به اینکه گوسفند پس از اهلی شدن در نقاط مختلف دنیا پراکنده شده و در اکثر نقاط جهان مردم پس از دسترسی به این حیوان در اصلاح و بهبود آن سرمایه گذاری کرده اند. در نتیجه، این کارهای اصلاحی و شرایط اقلیمی متفاوت حاکم بر نقاط مختلف جهان سبب شده است که تنوع نژادی در این حیوان بیشتر باشد. طوریکه در بین دامهایی که بنحوی مورد استفاده افراد بشری قرار می گیرند در هیچکدام به اندازه گوسفند تنوع نژادی وجود ندارد. در حال حاضر بیش از دویست نژاد از گوسفند در نقاط مختلف دنیا وجود دارد، ولی بسیاری از این نژادها از نظر تجاری و اقتصادی چندان قابل توجه نیستند.

صنعت گوسفند دارای امروزه جهان متکی بر ۲۰-۱۰ نژاد شناخته شده از این حیوان است. نژادهای گوسفند را به روشهای مختلف طبقه بندی می کنند، متداولترین روش طبقه بندی بر اساس نوع پشم حاصله و به شرح زیر است:

۱- نژادهای با پشم ظریف

نژادهای موجود در این دسته مقدار قابل توجهی پشم ظریف تولید می کنند. این نژادها قبل از گوشت خوبی تولید نمی کردند و کمیت و کیفیت لاشه شان خوب نبود. ولی در اثر اصلاح و انتخابهای مکرر کمیت و کیفیت لاشه شان بهتر شده است.

1. Moufflon
2. Urial

این نژادها امروزه عمدهاً جهت تولید پشم پرورش داده می‌شود، خوش بنیه و پر طاقت هستند و غریزه زیادی به زندگی گروهی و گله ای دارند و می‌توانند از مراثع نسبت بخوبی استفاده بکنند.

این نژادها می‌توانند غیرفصلی بارور شده حتی در فصل پاییز نیز بره تولید بکنند. این نژادها می‌توانند چندانی ندارند و بیشتر به صورت تکزا هستند. مهمترین این از نظر دو قلوزایی اهمیت چندانی ندارند و بیشتر به صورت تکزا هستند. مهمترین این نژادها عبارتند از:

۱- مرینوس

خاستگاه اصلی مرینوس اسپانیا است. با توجه به کمیت و کیفیت پشم تولیدی مرینوس به نقاط مختلف دنیا برده شده و بر اساس اصلاحات و انتخابهایی که در محلهای مختلف روی این نژاد صورت گرفته است. امروزه نژادهای مختلفی از مرینوس منسوب به کشورهای مختلف وجود دارد. مرینوس آمریکایی شامل سه تیپ *C, B, A* است که تیپ *A*, *B*, پشمهاشان چیندار است و به نام مرینوس آمریکایی و تیپ *C* به نام *Delain merino* معروف می‌باشد. وزن قوچ ۶۵ تا ۸۰ کیلو و در میش ۴۵ تا ۶۰ کیلوگرم می‌شود. رنگ مرینوس سفید، بدن زاویه دار، اندازه متوسط، قوچها شاخدار ولی میشها فاقد شاخ هستند. مقدار تولید پشم در یکسال ۱۲-۹ کیلوگرم است.

۲- رامبوبیه

خاستگاه رامبوبیه فرانسه است و از مرینوس اسپانیایی به وجود آمده است. اندازه بدن بزرگ و زاویه دار در مقایسه با مرینوس، بدنی پر گوشت دارد ولی در مقایسه با نژادهای گوشتی برای تولید گوشت مناسب نیست. قوچهای رامبوبیه ممکن است شاخدار و بی شاخ باشند. تمام میشها بی شاخ هستند، رنگ رامبوبیه سفید است. وزن قوچ ۱۱۰ تا ۱۸۵ و در میش بین ۷۰ تا ۱۰۰ کیلوگرم است.

دبولیت^۱

خاستگاه این نژاد آمریکا است و در اثر تلاقی رامبويه با *Delaine Merino* وجود آمده است که اولین بار این تلاقی در مکزیک صورت گرفته است. از نظر اندازه بدن متوسط، بدن زاویه دار، رنگ سفید است. قوچها ممکن است شاخدار و یا بی شاخ باشند ولی میثها بی شاخ هستند.

چویت^۲

خاستگاه این نژاد از کوهستانهای شمالی انگلستان و جنوب اسکاتلند است. اندازه بدن متوسط، صورت سفید، سوراخ بینی سیاه و بی شاخ است. این نژاد غریزه زیادی به زندگی گروهی ندارد. وزن قوچ بالغ ۹۱-۷۳ کیلوگرم و در میثها ۵۴-۷۲ کیلوگرم می باشد.

۲- نژادهای با پشم متوسط^۳

گوسفندان موجود در این نژادها عمدها برای تولید گوشت به کار گرفته می شوند و تولید پشم در درجه دوم اهمیت قرار دارد. تارهای پشم از نظر قطر و طول در حد متوسط قرار دارند.

این نژادها در مقایسه با نژادهای با پشم ظریف کم طاقت هستند و نمی توانند مثل آنها مسافت زیادی را طی نمایند. مهمترین این نژادها عبارتند از:

دورست^۴

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان بوده است، اندازه بدن متوسط، ممکن است شاخدار و یا بی شاخ باشد. لاثه عضلانی و پرگوشتی تولید می کند. پشم سفید^۵ نسبت بره زایی زیاد و در حدود ۱۵۰ - ۱۶۰٪ است، به عبارت دیگر، قابلیت^۶ ۸۰-۷۵٪ قلوزایی در این نژاد زیاد است. وزن در قوچ بالغ ۸۰-۱۱۳ کیلوگرم و در میثها کیلوگرم می شود.

-
- 1- Debouillet
 - 2- Cheviot
 - 3- Medium wool Breeds
 - 4- Dorest

همپشایر^۱

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان بوده، صورت، گوشها، دست یا قهوه ای سیر و باسیاه است. قوچ و میشها هر دو فاقد شاخ هستند. همپشایر یکی از بزرگترین نژادها در بین نژادهای با پشم متوسط است. وزن قوچ بین ۱۰۲ تا ۱۳۶ کیلوگرم و وزن میشها ۹۰-۱۱۴ کیلوگرم می شود مقدار شیر میشها زیاد و رشد بره ها سریع است.

آکسفورد^۲

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان و یکی از بزرگترین نژادهای با پشم متوسط است. وزن قوچ بالغ ۱۱۳ تا ۱۵۸ کیلوگرم و در میشها ۷۹ تا ۱۱۳ کیلوگرم است. رنگ صورت، گوشها و دست و پا خاکستری تا قهوه ای است. اندازه سر و گوشها در مقایسه با بدنه کوچک به نظر می رسد. قوچ و میش هر دو فاقد شاخ هستند. در بعضی از موارد ممکن است دارای شاخ کوچکی باشد. مقدار تولید شیر این نژاد زیاد و رشد بره ها سریع است. از قوچها این نژاد بیشتر در دو رگ گیری استفاده می کنند.

شروب شایر^۳

خاستگاه این نژاد انگلستان بوده و یکی از کوچکترین نژادها در بین نژادهای با پشم متوسط است. نژادی است بدون شاخ صورت و پاهای گوشها قهوه ای تیره یا سایه رنگ است. مقدار شیر میشها زیاد و سرعت رشد بره ها سریع است. نسبت دو فلوزابی در حدود ۱۵۰٪ است وزن قوچ در حدود ۷۹-۱۱۳ کیلوگرم و وزن میش ۱۱۲-۱۱۴ کیلوگرم است.

سان دان^۴

خاستگاه این نژاد از جنوب شرقی انگلستان بوده و یکی از قدیمی ترین نژادهای گرفته در دنیا است. در شکل گیری بیشتر نژادهای با پشم متوسط مورد استفاده قرار گرفته است.

1- Hampshire

2- Oxford

3- Shrop shire

4- Southdown

نژادی است زودرس و فاقد شاخ دارای بدنه کوچک صورتی گوشته، دست و پا خاکستری یا قهوه‌ای است و در سنین پایین قابلیت پرواری خوبی دارد. وزن قوچ ۱۰۲-۸۰ کیلوگرم و در میش ۵۶-۷۳ کیلوگرم است.

سافوک^۱

خاستگاه این نژاد جنوب انگلستان بوده نژادی است با جثه بزرگ و پرگوشت. بزرگترین صفت مشخصه این نژاد داشتن صورت و دست و پا و گوشاهای سیاه است. دست و پا صورت و گوشها فاقد پشم هستند. نژادی است تیزهوش و پرجنب و جوش و مثل گوسفندان با پشم ظریف پرطاقت است. قوچ و میش هر دو بسی شاخ هستند و وزن قوچ ۱۰۲ تا ۱۳۶ کیلوگرم و وزن میش ۷۳-۱۱۵ کیلوگرم است.

نسبت برده دهی در حدود ۱۵۰٪ است، نژادی است پرشیر و با سرعت زیاد رشد در برده‌ها. ذخیره چربی در مقایسه با سایر نژادها آهسته بوده و بیشتر گوشت تولید می‌کند، با توجه به این امر لاشه عضلانی و پرگوشت از این نژاد به وجود می‌آید.

تونسی^۲

خاستگاه این نژاد شمال آفریقا بوده است و یکی از قدیمترین نژادهای گوسفندان دنیا است. رنگ صورت مایل به قرمز قهوه‌ای و یا خرمایی است. نژادی است بیشاخ از نظر اندازه بدن متوسط و بدون زاویه دار است. صورت فاقد پشم‌های زیر و گوشها آویزان است. نژادی است پرطاقت و با قابلیت مادری خوب که می‌تواند در تمام فصول بارور شود.

۳-نژادهای با پشم دراز^۳

این نژادها در انگلستان به وجود آمده‌اند و بزرگتر از سایر نژادها است، پشم‌های دراز و ضخیمی تولید می‌کنند. این نژادها خوش بنیه و پرطاقت بوده، گوشت دلان خوبی تولید می‌کنند و اساساً برای تولید گوشت پرورش داده می‌شوند.

1. Suffolk
2. Tunis
3. Long wool Breeds

بزرگی جثه در این نژادها به علت پرورش اینها در مناطقی بوده است که بدون اینکه حیوان مسافت زیادی را طی بکند به غذای خوب و سرشاری دسترسی داشته است.

از این نژادها بیشتر در دورگ گیر استفاده می شود. نژادهایی دیررس هستند. مهترین این نژادها عبارتند از:

۱- لای سیستر

خاستگاه این نژاد منطقه مرکزی انگلستان است. رنگ پشم سفید و نژادی است فاقد شاخ با جثه بزرگ وزن قوچ بین ۱۱۳ تا ۱۰۲ کیلوگرم و وزن میش ۱۰۲-۷۹ کیلوگرم است.

صورت و دست و پای این نژاد از موهای سفید پوشیده شده است. لب و سوراخ بین سیاهرنگ است.

۲- لینکلن

خاستگاه این نژاد از ساحل شرقی انگلستان است. لینکلن یکی از قدیمی ترین و بزرگترین نژاد در بین نژادهای گوسفند محسوب می شود. نژادی است دیررس وزن در قوچ ۱۱۳ - ۱۵۸ کیلوگرم و در میش ۱۱۳ - ۱۰۲ کیلوگرم است. رنگ پشم سفید و نژادی است بیشاخ. از این نژاد بیشتر در دورگ گیری استفاده می کنند.

۳- رامنی

خاستگاه این نژاد جنوب انگلستان و یکی از قدیمیترین نژادهای گوسفند است. نژادی است با جثه بزرگ و وزن قوچ ۱۱۳ تا ۱۲۵ کیلوگرم و میش ۷۹-۹۱ کیلوگرم، خوش بینه و پر طاقت بوده و رنگ پشم سفید و فاقد شاخ است. رامنی دارای پشم بسیار بیلم فشرده است و بدین ترتیب در مقایسه با سایر نژادهای با پشم دراز محیطهای سرد و مرطوب را راحتتر تحمل می کند. از این نژاد بیشتر در برنامه های دو رگ گیری استفاده می کنند.

- 1- Leicester
- 2- Lincoln
- 3- Romney

نژادهای پشمی دورگ^۱

بیشتر این نژادها در اثر تلاقی نژادهای با پشم دراز و پشم ظریف به وجود آمده‌اند. در این نژادها بیشتر هدف در جهت اصلاح کیفیت لاشه و طول نار پشم بوده است. مهمترین این نژادها عبارتند از:

کلمبیا^۲

خاستگاه این نژاد آمریکا است و در اثر تلاقی قوچ لینکلن با میش رامبویه به وجود آمده و تکامل یافته است. بزرگترین نژاد در بین نژادهای دو رگ است وزن قوچ بالغ ۱۲۴ - ۱۰۲ کیلوگرم و وزن میش ۸۶ - ۵۶ کیلوگرم و قوچهای پرووار شده می‌توانند تا ۱۵۰ - ۱۴۰ کیلوگرم وزن داشته باشند. میشها پر محصول بوده و استعداد مادری خوبی دارند. صورت، گوشها و دست و پای پوشیده از موهای سفید رنگ است. نژادی است بیشاخ و در مقایسه با سایر نژادها دست و پای این نژاد درازتر است.

کوریدال^۳

خاستگاه کوریدال از نیوزلند و قدیمترین نژاد در بین نژادهای دو رگ پشمی است. نژادی است دو منظوره و در اثر تلاقی قوچهای لینکلن و لای سیتر با میش‌های مرینوس به وجود آمده و تکامل یافته است. کوریدال از نظر اندازه بدن متوسط بوده و وزن قرچ بالغ ۸۱ تا ۱۱۳ کیلوگرم و وزن میش ۸۳ تا ۵۶ کیلوگرم است. صورت، گوشها و انتهای دست و پا پوشیده از موها سفید رنگ است. هر دو جنس قادر شاخ بوده ولی در بعضی موارد ممکن است قوچها شاخدار باشند. استعداد مادری میشها ضعیف است.

پاناما^۴

خاستگاه این نژاد آمریکا بوده و در اثر تلاقی قوچ رامبویه با میش‌های لینکلن به وجود آمده و تکامل یافته است. پاناما جثه بزرگی دارد و بیشاخ است. رنگ صورت دست و پا و گوشها سفید رنگ است. این نژاد در سنین پایین لاشه پر گوشت و پر چربی تولید می‌کند.

- 1. Crossbred wool Breeds
- 2. Columbia
- 3. Corriedale
- 4. Panama

تار^{۳۵}

خاستگاه این نژاد آمریکا بوده و در اثر تلاقي قوچ رامبویه با میشهاي کوريдал بنکلن و رامبویه به وجود آمده است. نژادی است با جثه متوسط و بیشان خ وزن قوچ در حدود ۹۰ کیلوگرم و وزن میش بالغ ۵۹ کیلوگرم است و شیر زیادی تولید می کنند.

گوسفندان ایران:

گوسفندان ایران از نظر کیفیت پشم در ردیف گوسفندان با پشم ضخیم قرار دارند. بیشتر دارای دنبه بوده و به رنگهای مختلف سفید، سیاه، خرمایی و غیره دیده می شوند. گوسفندان ایران را می توان بر اساس بزرگی جثه به شرح زیر تقسیم بندی کرد:

- گوسفندان سنگین: شال، قزل یا افشاری، لری و سنجابی.
- گوسفندان متوسط: فراهانی، مغانی، ماکویی و کرمانی.
- گوسفندان سبک: سنگسری، زندی، کردی، کلکوهی و بلوچی.

روشهای پرورش گوسفند در ایران

پرورش گوسفندان در نقاط مختلف ایران به روشهای گوناگون انجام می گیرد که می توان به شرح زیر مورد بررسی قرار داد: الف- آزاد ب- نیمه آزاد.

الف- روشن آزاد: از این روش بیشتر در مناطقی استفاده می کنند که دارای آب و هوای معتدل بوده و در مجاور مراعع وسیع و پربار قرار گرفته باشند. ایلات و عشاير ایران بیشتر به این روش گوسفندان خود را پرورش می دهند.

در این روش جایگاه گله در طول سال بر حسب موقعیت مرتع و تغییر درجه حرارت هوا تغییر می کند. بدین ترتیب که همیشه برای رسیدن به مراعع خوب و مناطق معتدل در حال تغییر محل هستند. گله هیچگونه آغل و یا جایگاه بسته ندارد، و بیشتر در هنگام بهار و پاییز در حرکت بوده و تابستانها در دامنه کوههای پر مرتع و زمستانها در مناطق گرمسیر مستقر می شوند.

برنامه جفت گیری و قوچ اندازی حدود مهرماه انجام می گیرد و میشها در طول راه